

МИНИСТЕРСТВО ЗА ОБРАЗОВАНИЕ И НАУКА

Врз основа на член 59 став (3) од Законот за наставниците и стручните соработници во основните и средните училишта („Службен весник на Република Северна Македонија“ бр. 161/19), министерот за образование и наука донес

ПРАВИЛНИК

ЗА ПРОФЕСИОНАЛНИТЕ СТАНДАРДИ ЗА ЗВАЊАТА СТРУЧЕН СОРАБОТНИК-МЕНТОР И СТРУЧЕН СОРАБОТНИК-СОВЕТНИК И НАЧИНОТ НА СТЕКНУВАЊЕ

Член 1

Со овој правилник се пропишуваат професионалните стандарди за звањата стручен соработник-ментор и стручен соработник-советник во основните и средните училишта (во натамошниот текст: стандардите) и начинот на стекнување.

Член 2

Стандардите за стручен соработник-ментор опфаќаат знаења, способности и вештини коишто ги поседува стручниот соработник за да може да напредува во звање стручен соработник-ментор.

Стандардите за стручен соработник-ментор се групирани во следните подрачја:

1. Работа со ученици;
2. Работа со наставници;
3. Работа со родители;
4. Соработка со заедницата;
5. Професионален развој и професионална соработка;
6. Аналитичко-истражувачка работа и
7. Училишна структура, организација и клима.

Член 3

Стандардите за стручен соработник-ментор, за подрачјето Работа со ученици, се однесуваат на поседување продлабочени знаења за развојот на децата и младите и користење вештини и приоди за работа со ученици на сензитивни прашања од нивниот развој, што се базираат на нови научни сознанија, како и на користење на стратешки и креативни приоди за подобрување на училиштето со цел да биде подобро место за учење и развој на учениците.

Стручниот соработник-ментор за подрачјето Работа со ученици треба да ги стекне следните стандарди:

- обезбедување сите ученици да имаат еднакви можности за успех користејќи приоди за подобрување на учењето базирани врз најновите научни сознанија,
- градење стратегии за поддршка на развојот на учениците, приспособени на специфичностите на самите ученици и на училиштето,
- развивање пристапи за градење на инклузивно училиште и
- унапредување на процесот на професионалната ориентација и кариерното насочување на учениците во училиштето.

Стручниот соработник психолог, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да ги стекне и следните стандарди:

- воспоставување систем за идентификација, следење и поддршка на надарените ученици во училиштето и
- унапредување на системот за реагирање при кризни состојби кај учениците на ниво на училиште.

Стручниот соработник специјален едукатор и рехабилитатор, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да го стекне и стандардот воспоставување систем за идентификација, следење и поддршка на учениците со посебни образовни потреби во училиштето.

Стручниот соработник библиотекар, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да ги стекне и следните стандарди:

- давање насоки за користење различни информации врз основа на теориите за учење, решавање проблеми и критичко размислување,
- користење современи и иновативни пристапи во оспособувањето на учениците за читање со разбирање и истражување на извори на информации,
- поврзување на активностите во библиотеката со меѓупредметните цели во концепциските и програмските документи и
- користење различни начини за мотивирање на учениците за читање.

Стручниот соработник психолог и социолог, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да го стекне и стандардот унапредување на системот за реагирање при кризни состојби кај учениците на ниво на училиште.

Член 4

Стандардите за стручен соработник-ментор, за подрачјето Работа со наставници, се однесуваат на знаења и вештини за работа во училишни тимови што внесуваат иновации, поддршка на наставниците да ја осовременуваат својата работа преку користење нови наставни методи чија ефективност е научно заснована, изнаоѓање креативни решенија во работата со сите ученици, развој на рефлексивна и автономна практика и поддршка успешните практики да се споделуваат во училиштето.

Стручниот соработник-ментор за подрачјето Работа со наставници, треба да ги стекне следните стандарди:

- промовирање современи и иновативни приоди и модели во планирањето на наставата и другите форми на воспитно - образовна работа,

- креирање/спроведување современи и иновативни дидактичко-методски проекти на ниво на училиште
- помагање на наставниците создавање позитивна средина за учениците во училиштето,
- помагање на наставниците во создавање клима за прифаќање на различностите и конструктивно справување со кризи состојби и
- помагање на наставниците во користење на сознанијата за карактеристиките, напредокот и развојот на учениците во воспитно-образовната работа.

Стручниот соработник педагог/психолог, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да ги стекне и следните стандарди:

- развивање училишна политика за квалитетно оценување,
- разбирање на концептуалните приоди во различни надворешни национални и меѓународни оценувања и ги анализира и споделува резултатите од нив,
- помагање на наставниците во работата со надарените ученици и
- помагање на наставниците во разбирање на динамиката на паралелката подобрување на менаџментот во училишната.

Стручниот соработник библиотекар, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да ги стекне и следните стандарди:

- промовирање и обезбедување услови за еднаков пристап на сите ученици до библиотечните ресурси,
- помагање на наставниците да користат разновидни стратегии за подобрување на читањето во рамките на редовната настава имајќи ги предвид различните потреби и интереси на учениците и
- помагање на наставниците во иновативно користење на нови медиуми и извори на информации во наставата.

Стручниот соработник педагог, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да го стекне и стандардот користење методологии за вреднување на учебници и други наставни материјали.

Стручниот соработник специјален едукатор и рехабилитатор, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да го стекне и стандардот промовирање ефективни методи и приоди во работата со ученици со посебни образовни потреби.

Член 5

Стандардите за стручен соработник-ментор, за подрачјето Работа со родители, се однесуваат на високи стручни и комуникациски вештини што ги користи да ги препознае потенцијално непријатните ситуации во комуникацијата со родителите и соодветно да реагира, креирање на нови идеи и приоди за соработка, советување и едукација на родителите во насока на успешно остварување на нивната родителска улога, што го прави препознатлив кај родителите на учениците и пошироко во локалната заедница.

Стручниот соработник-ментор за подрачјето Работа со родители, треба да ги стекне следните стандарди:

- подобрување на информирањето на родителите,

- систематично подобрување на соработката на училиштето со семејството,
- антиципирање на можните отпори кај родителите и работи на нивно надминување,
- соодветно реагирање на конфликтни ситуации на релација родител - училиште и
- користење на современи сознанија за родителската улога во едукацијата на родителите.

Член 6

Стандардите за стручен соработник-ментор, за подрачјето Соработка со заедницата, се однесуваат на преземање иницијативи во соработка со локалната заедница за прашања кои се релевантни за училиштето и заедницата, спроведување на училишни политики и практики и нивно промовирање во пошироката заедница.

Стручниот соработник-ментор за подрачјето Соработка со заедницата, треба да го стекне стандардот иницирање и развивање партнерска соработка со заедницата за прашања релевантни за образованието во заедницата.

Член 7

Стандардите за стручен соработник-ментор, за подрачјето Професионален развој и професионална соработка, се однесуваат на систематично сопствено стручно усовршување, градење систем за професионален развој, координирање и практикување разни форми на професионално усовршување во училиштето

Стручниот соработник-ментор за подрачјето Професионален развој и професионална соработка, треба да ги стекне следните стандарди:

- изготвување на инструменти за рефлексija и самоевалуација и споделува искуствата од сопствениот професионален развој и професионална практика,
- користење на стекнатите знаења преку стручно усовршување (формалното, неформалното и информалното образование и учење) за унапредување на сопствената пракса,
- продлабочено проучување специфични и нови прашања од својата област и користење на знаењата во работата,
- придонесување за професионалниот развој на наставниците и стручните соработници ,
- воспоставување систем за професионален развој на воспитно-образовниот кадар во училиштето и
- промовирање и практикување модели на етичко однесување во сите видови на професионална комуникација (со учениците, колегите и пошироката заедница).

Стручниот соработник специјален едукатор и рехабилитатор, освен стандардите од став 2 на овој член, да го стекне и стандардот унапредување на работата на наставниците со ученици со посебни образовни потреби.

Стручниот соработник библиотекар, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да ги стекне и следните стандарди:

- промовирање современи и иновативни приоди во користењето информациски технологии и други извори на информации и
- обезбедување информации од сложени библиотечни бази.

Член 8

Стандардите за стручен соработник-ментор, за подрачјето Аналитичко-истражувачка работа се однесуваат на спроведување продлабочени истражувања на специфични прашања од неговата потесна област, тимска работа на истражување на актуелни прашања од воспитно-образовната работа во училиштето со користење на посложен методолошки дизајн и статистичка обработка и на презентирање на наодите пред пошироката јавност.

Стручниот соработник-ментор за подрачјето Аналитичко-истражувачка работа, треба да го стекне стандардот спроведување посложени и релевантни истражувања за подобрување на квалитетот на воспитно-образовниот процес во училиштето.

Член 9

Стандардите за стручен соработник-ментор, за подрачјето Училишна структура, организација и клима се однесуваат на стратешки приод училиштето да стане подобро место за учење и работа првенствено преку развој на превентивни стратегии, програми и интервенции по кои училиштето станува препознатливо.

Стручниот соработник-ментор за подрачјето Училишна структура, организација и клима, треба да ги стекне следните стандарди:

- систематично следење и анализирање на промените во образованието и користење на сознанијата,
- развивање и имплементирање образовни политики во училиштето,
- користење резултати од евалуацијата на работата на училиштето за подигање на квалитетот на воспитно-образовниот процес,
- развивање стратегии за создавање безбедна и стимулативна средина за учење,
- развивање стратегии за мултикултурализам, интеркултурализам и меѓуетничка интеграција и соработка и демократско учество на учениците во училиштето;
- создавање позитивна и недискриминаторска училишна клима и комуникација и
- осмислување стратегија и процес на кризна интервенција во училиштето.

Стручниот соработник специјален едукатор и рехабилитатор, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да го стекне и стандардот изготвување училишна инклузивна политика и стратегија за работа со ученици со посебни образовни потреби.

Стручниот соработник библиотекар, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да ги стекне и следните стандарди:

- информирање за новините во базите на извори на информации (TED, on-line курсеви, дидактички електронски материјали и сл.) и нивното користење во учењето,
- развивање програми за работата на библиотека што е центар на учење и размената на информации во училиштето,
- мотивирање и обучување ученици за волонтерска работа во библиотеката,

- градење стратегии и организира активности за збогатување и користење на библиотечниот фонд и на библиотеката како ресурс за учење и
- организирање ресурсен центар за стручни материјали во библиотеката.

Член 10

Стандардите за стручен соработник-советник опфаќаат знаења, способности и вештини коишто треба да ги поседува стручниот соработник-ментор за да може да напредува во звање стручен соработник-советник.

Стандардите за стручен соработник-советник се групирани во следните подрачја:

1. Работа со ученици;
2. Работа со наставници;
3. Работа со родители;
4. Соработка со заедницата;
5. Професионален развој и професионална соработка;
6. Аналитичко-истражувачка работа и
7. Училишна структура, организација и клима.

Член 11

Стандардите за стручен соработник-советник, за подрачјето Работа со ученици, се однесуваат на поседување висока компетентност во сопствената стручна област и користење на иновативни практики во работа со ученици што се базирани на нови научни сознанија и на стекнато искуство, а што може да бидат користени на системско ниво, како и на развивање локални или национални програми и интервенции за поддршка на учениците, објавување примери од практиката, учество во изработка на национални документи и слично.

Стручниот соработник-советник за подрачјето Работа со ученици, треба да ги стекне следните стандарди:

- осмислување и реализирање иновативни пристапи за проценка и следење на напредокот на учениците,
- промовирање современи приоди во учењето пред пошироката професионална заедница,
- промовирање подобрувања во политиките, пристапите и методите за ефективно учење произлезени од истражувања и/или проверени во практиката,
- придонесување за инклузија на учениците во пошироката заедница,
- развивање иновативни приоди за следење и поддршка на развојот на учениците и
- истражување и промовирање нови приоди во професионалната ориентација и кариерното насочување.

Стручниот соработник психолог, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да го стекне и стандардот развивање систем за работа со надарени ученици.

Стручниот соработник специјален едукатор и рехабилитатор, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да го стекне и стандардот развивање систем за работа со ученици со посебни образовни потреби.

Стручниот соработник библиотекар, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да го стекне и стандардот промовирање современи приоди за користење на библиотеката како центар за учење пред пошироката професионална заедница.

Стручниот соработник педагог/психолог/социолог, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да го стекне и стандардот развивање програми за превенција и кризна интервенција со ученици.

Член 12

Стандардите за стручен соработник-советник, за подрачјето Работа со наставници, се однесуваат на стручноста во сопствената стручна област која е регионално препознаена и давање на поддршката на наставниците од регионот и пошироко, што се манифестира преку подготовката на документи од поширок интерес што ја унапредуваат работата на наставниците, како што се концепциски документи, написи/анализи, дидактичко-методички материјали, учество во системски интервенции и слично.

Стручниот соработник-советник за подрачјето Работа со наставници, треба да ги стекне следните стандарди:

- изработување концепциски и програмски документи на национално ниво,
- изработување материјали и реализира активности за унапредување на дидактичко-методичките аспекти на наставата и
- развивање и вреднување системски интервенции/промени во училиштето, општината или регионот.

Стручниот соработник педагог/психолог/социолог, освен стандардите од став 2 на овој член, треба да ги стекне и следните стандарди:

- работење на различни аспекти во надворешното мерење на постигањата и
- развивање системски промени за приспособување на начинот на работа на наставниците кон потребите и можностите на учениците со посебни образовни потреби.

Член 13

Стандардите за стручен соработник-советник, за подрачјето Работа со родители, се однесуваат на издигнување на работата со родители на ниво на стратешко стручно прашање преку изготвување прирачници, учество во изготвување на концепциски документи, учество во едукативни емисии, пишување во популарни списанија и сајтови преку што обезбедува подобрување на работата со родители во пошироки рамки во образовниот систем.

Стручниот соработник-советник за подрачјето Работа со родители, треба да ги стекне следните стандарди:

- идентификување и користење нови ефективни приоди во советувањето на родителите и
- едуцирање на родителите и пошироката јавност за прашања поврзани со родителството преку средствата за масовно комуницирање.

Член 14

Стандардите за стручен соработник-советник, за подрачјето Соработка со заедницата, се однесуваат на иницирање и реализирање проекти за подобрување на животот во училиштето и во заедницата, внесување на нови содржини и начини на работа во меѓусебната соработка, поврзување на жителите на заедницата со училиштето и промовирање на училиштето.

Стручниот соработник-советник за подрачјето Соработка со заедницата, треба да го стекнал стандардот преземање водечка улога во соработка со заедницата на нови подрачја на работа.

Член 15

Стандардите за стручен соработник-советник, за подрачјето Професионален развој и професионална соработка, се однесуваат на стекнување на повисок степен на формално образование и постојано вклучување во разни форми на неформално образование како учесник или реализатор на регионално и национално ниво, како и учество во изготвување на документи за професионален развој на ниво на држава.

Стручниот соработник-советник за подрачјето Професионален развој и професионална соработка, треба да ги стекне следните стандарди:

- развивање и применување стратегии и документи за професионален развој на регионално и национално ниво,
- континуирано стручно и научно се усовршување преку учество во различни форми на формално и неформално учење,
- придонесување за професионален развој и стекнување на повисоки компетенции на наставниците и стручните соработници во училиштето и пошироко и
- иницирање соработка за професионален развој меѓу училиштата.

Член 16

Стандардите за стручен соработник-советник, за подрачјето Аналитичко-истражувачка работа се однесуваат на користење научно-истражувачки постапки и наоди од истражувања што ќе придонесат за објаснување на одделни појави и состојби во образованието и донесување одлуки на системско ниво, критичка анализа на податоците за состојбите во воспитно-образовниот систем, презентирање на сознанијата и давање предлози за системски подобрувања.

Стручниот соработник-советник за подрачјето Аналитичко-истражувачка работа, треба да ги стекне следните стандарди:

- правење критички осврти/анализи на постојните состојби во образованието и
- работење на истражувачки проекти во соработка со други стручни национални и меѓународни институции.

Член 17

Стандардите за стручен соработник-советник, за подрачјето Училишна структура, организација и клима се однесуваат на планирање на иновативни стратегии и политики за унапредување на организацијата на училиштето, користење на современи и иновативни приоди во работата на создавање безбедна заедница во која се вклучени училиштата, инклузија на учениците во пошироката заедница, работа на проекти за меѓучилишна соработка и користење на искуствата во изработка на стратешки и концепциски документи на ниво на држава.

Стручниот соработник-советник за подрачјето Училишна структура, организација и клима, треба да ги стекне следните стандарди:

- анализирање и изработување концепциски и стратешки документи во образованието,
- развивање проекти за унапредување на воспитно-образовната работа на регионално и национално ниво,
- водење процесот на развојно планирање во училиштето,
- подобрување на училишни политики за оценување,
- преземање активности за создавање безбедна и позитивна средина за учениците во локалната заедница и
- придонесување за демократско учество и за мултикултурализам, интеркултурализам и меѓуетничка интеграција и соработка и инклузија на учениците во пошироката заедница.

Член 18

Овој правилник влегува во сила наредниот ден од денот на објавувањето во „Службен весник на Република Северна Македонија“.

Бр. 18-4881/1

6 мај 2020 година

Скопје

Министер за образование и наука,

д-р Арбер Адеми, с.р.